

Rapportage Transparantieregister Zorg 2020

juli 2021

De Covid-19 pandemie heeft invloed gehad op de samenwerkingen tussen zorgverleners en -instellingen met geneesmiddelenbedrijven. Fysieke bijeenkomsten werden afgelast of omgezet in een virtuele – online – bijeenkomst. Bestaande afspraken moesten hierop worden aangepast.

Over het jaar 2020 heeft de CGR wederom een steekproef uitgevoerd van 10 financiële relaties voor 1 juni 2021 zijn gemeld. Er is ten minste één relatie geselecteerd voor elk type meldingsplichtige relatie in het Transparantieregister Zorg: relaties met beroepsbeoefenaren, relaties met instellingen en wetenschappelijke verenigingen en relaties met patiëntenorganisaties. De CGR concludeert dat zich bij een aantal financiële relaties onvolkomenheden hebben voorgedaan die verbetering behoeven. Aandachtspunt blijft wanneer een relatie rechtstreeks vanuit een buitenlandse vestiging wordt aangegaan met Nederlandse zorgprofessionals, de Nederlandse regels is acht worden genomen. De CGR ziet hier een verantwoordelijkheid voor de Nederlandse vestiging. De betrokken bedrijven zijn op de onvolkomenheden geweest. De overige relaties vonden plaats in overeenstemming met de Gedragscode.

Selectie en onderzoeksmethode

Per relatietype heeft de CGR verschillende selectiecriteria gehanteerd op basis waarvan de steekproef heeft plaatsgevonden:

- 2 relaties m.b.t. een dienstverlening verricht door een beroepsbeoefenaar met een bedrag boven € 7.500;
- 1 relatie m.b.t. dienstverlening verleend door een zorgorganisatie met een bedrag boven € 20.000;
- 2 sponsorrelaties m.b.t. een project uitgevoerd door een academisch ziekenhuis met een bedrag boven € 150.000;
- 1 sponsorrelatie m.b.t. een project uitgevoerd door samenwerkingsverbanden van beroepsbeoefenaren, met een bedrag boven € 40.000;
- 2 sponsorrelaties m.b.t. een project uitgevoerd door een patiëntenorganisatie met een bedrag boven € 5.000;
- 1 sponsorrelatie m.b.t. een samenkomst georganiseerd door een samenwerkingsverband van beroepsbeoefenaren boven € 1.500;
- 1 sponsorrelatie m.b.t. een internationale samenkomst boven € 150.000.

Na het toepassen van de selectiecriteria per relatietype, heeft de selectie van relaties ad random plaatsgevonden. De CGR heeft aan de hand van deze selectie de betrokken bedrijven benaderd om de onderliggende overeenkomsten en stukken op te vragen en eventueel een nadere toelichting te geven op aanvullende vragen van de CGR. Op grond van de Gedragscode Geneesmiddelenreclame (hierna: Gedragscode) kan de CGR deze informatie opvragen. Hieraan hebben alle betrokken bedrijven volledig meegewerkt, ook in die gevallen waarin het bedrijf geen lid is van één van de bij de CGR aangesloten koepels.

De verwachting was dat de Covid-19 pandemie grote invloed zou hebben op de manier waarop geneesmiddelenbedrijven en zorgverleners uitvoering hebben gegeven aan hun samenwerking. Voor het grootste deel van de voor deze rapportage geselecteerde samenwerkingen blijkt dit echter niet het geval. De verklaringen lopen uiteen. Een aantal vormen van samenwerking hoefde niet te worden aangepast door de pandemie, zoals in het geval van de sponsoring van bepaalde zorgprojecten. Een aantal gevallen betreft samenwerking vóór de pandemie. In één geval is het de betrokkenen gelukt om toch fysiek bij elkaar te komen. Bij twee gemelde relaties had de pandemie wel

[>> lees verder](#)

invloed op de vorm van samenwerking. In deze gevallen is creatief omgegaan met de situatie en werden een congres en lezing omgezet naar een virtuele vorm.

Om de privacy van natuurlijke personen en commerciële vertrouwelijkheid voor rechtspersonen te waarborgen, hanteert de CGR als uitgangspunt dat de exacte gegevens van de betrokken relaties vertrouwelijk worden behandeld. Er worden daarom geen persoonsgegevens van natuurlijke personen of commercieel gevoelige informatie gepubliceerd. Dit betekent onder meer dat bedragen waarmee de relaties gemoeid zijn in een bandbreedte zijn weergegeven, dat de betrokken namen zijn weggelaten en dat medisch specifieke informatie is veralgemeniseerd.

Dienstverlening door beroepsbeoefenaren

In het geval van het type relatie 'dienstverlening door beroepsbeoefenaren', verrichten beroepsbeoefenaren diensten in opdracht van geneesmiddelenbedrijven. Om de legitimiteit van de dienstverlening te waarborgen, zijn op basis Gedragscode de volgende voorwaarden op dit soort relaties van toepassing:

- De dienst is van belang voor de uitoefening van de geneeskunst, de farmacie, de tandheelkunst, de verpleegkunst of de verloskunst;
- De vergoeding voor de dienstverlening staat in redelijke verhouding tot de te verrichten diensten. De CGR heeft in samenspraak met de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) redelijke maximum uurtarieven vastgesteld voor de verschillende categorieën beroepsbeoefenaren (waaronder € 200 voor een hoogleraar/professor en € 140 voor een medisch specialist);
- De gevraagde dienstverlening is vooraf vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst waarin de diensten en de hoedanigheid van de dienstverlener helder zijn omschreven, het honorarium en eventuele onkostenvergoeding zijn gedefinieerd en is bepaald hoeveel uur waar en wanneer worden verricht;
- In de overeenkomst wordt bepaald hoe de openbaarmaking plaatsvindt in het Transparantieregister Zorg.

In het Transparantieregister Zorg wordt de vergoeding voor dienstverlening onderscheiden in:

- Dienstverlening honorarium
Het honorarium voor individuele advieswerkzaamheden, bijvoorbeeld het in opdracht schrijven van een artikel of het geven van een wetenschappelijke verhandeling of presentatie, deelname aan een adviesraad (een samenkomst van beroepsbeoefenaren waarin deze de betrokken onderneming van advies voorzien) of andere vormen van dienstverlening, zoals het meewerken aan marktonderzoek.
- Dienstverlening onkosten
De onkosten die in het kader van een dienstverlening daadwerkelijk zijn gemaakt door de dienstverlener, zoals reiskosten of dinerkosten.

Hieronder zijn de geselecteerde dienstverleningsrelaties beschreven en beoordeeld.

1. Hoogleraar participeert in deskundigenbijeenkomsten voor geneesmiddelenbedrijf

Een geneesmiddelenbedrijf heeft namens haar filiaal in de Verenigde Staten een melding gedaan aan het Transparantieregister Zorg van een relatie met een hoogleraar ter waarde van een bedrag tussen € 12.000 en € 17.000. De overeenkomst is namens de hoogleraar afgesloten met het academisch ziekenhuis waar de hoogleraar werkzaam is. De vergoeding is voldaan aan het ziekenhuis.

De verleende dienst gaat om het voorbereiden van en actief deelnemen aan een wetenschappelijke adviesraad in relatie tot de registratie van geneesmiddelen voor totaal [60 – 85] uur. Op navraag van de CGR heeft het geneesmiddelenbedrijf de daadwerkelijk gemaakte uren nader onderbouwd. Het bedrijf heeft gerekend met 30% van het totaal aantal uren voorbereidingstijd, 30% aanwezigheid tijdens de meetings en 5% follow-up dienstverlening. Daarnaast heeft het bedrijf de hoogleraar vergoed 12 uur reistijd (heen en terugreis naar de Verenigde Staten en een aantal korte reizen binnen Nederland).

>> lees verder

De hoogleraar heeft in het kader van de dienst deelgenomen aan verschillende deskundigenbijeenkomsten waarvan één in de Verenigde Staten en drie in Amsterdam. Daarnaast is de hoogleraar gevraagd om voorbereidende stukken voor deze bijeenkomsten te maken en te beoordelen. De overeenkomst verplicht het bedrijf om de relatie te openbaren in het Transparantieregister Zorg.

Beoordeling CGR: De deelname aan de wetenschappelijke adviesraad is van belang voor de uitoefening van de geneeskunst. De hoogleraar neemt deel aan de adviesraad uit naam van het academisch ziekenhuis. Een vereiste voor deelname is dat medische experts onafhankelijk zijn en enige relaties of afhankelijkheden kenbaar maken. Het bedrijf heeft bevestigd dat de relatie tussen de hoogleraar en het geneesmiddelenbedrijf tijdens de bijeenkomst is geopenbaard.

Wat betreft het honorarium, heeft het bedrijf aangegeven zelf te hebben geconstateerd dat het honorarium voor de beroepsbeoefenaar hoger was dan het maximale redelijke tarief zoals dat voor Nederland is vastgesteld, namelijk €220 per uur. Het bedrijf heeft uit eigen beweging besloten dit te corrigeren via de Amerikaanse vestiging en terugbetaling van het teveel betaalde honorarium te vragen. Het bedrijf geeft aan dat stappen zijn ondernomen om dergelijke gevallen in de toekomst te voorkomen, zoals goedkeuring door het Nederlandse filiaal indien het Amerikaanse filiaal relaties aangaat met Nederlandse beroepsbeoefenaren.

Daarnaast heeft het bedrijf besloten een deel van de reiskosten terug te vragen, nu een deel van de reis tijdens de avond/nacht plaatsvond. De CGR kan instemmen met het ingenomen standpunt. Het bedrijf heeft toegezegd de CGR op de hoogte te willen houden van de terugbetaling. Zodra de terugbetaling heeft plaatsgevonden acht de CGR het honorarium in redelijke verhouding tot de verleende dienst. De CGR merkt verder op dat er op basis van de overeenkomst ook sprake is van vergoeding van gemaakte onkosten die als aparte relatie onder de noemer "dienstverlening onkosten" dienen te worden gemeld. Dit is niet gebeurd.

Verbeterpunten vanuit de CGR: De gespecificeerde uren zijn niet onredelijk gezien de verleende dienst. Echter moet het bedrijf het te veel betaalde honorarium terugvorderen van het academisch ziekenhuis. Daarnaast moet het bedrijf stappen ondernemen om het betalen van een te hoog honorarium in de toekomst te voorkomen. Het bedrijf heeft aangegeven hiertoe actie te hebben en te blijven ondernemen. Omwille van de vereiste transparantie moet het bedrijf in het vervolg beter specificeren hoe het totaal aantal gerekende uren wordt besteed. Verder ontbreekt de melding aan het Transparantieregister van vergoede onkosten in relatie tot de geleverde dienst.

2. Geneesmiddelenbedrijf vergoedt hoogleraar voor het geven van drie presentaties

Een geneesmiddelenbedrijf heeft een hoogleraar betaald voor het verlenen van een dienst voor een bedrag tussen de € 5.000 en € 10.000 onder de noemer 'Honorarium dienstverlening'. Uit de onderliggende stukken blijkt het te gaan om drie aparte overeenkomsten tussen het geneesmiddelenbedrijf en de hoogleraar. De hoogleraar heeft lezingen gegeven en inhoudelijk bijgedragen aan twee symposia en een webinar op het gebied van oncologie. Het gehanteerde uurtarief is € 200. De hoogleraar is voor de drie diensten apart vergoed.

De hoogleraar is gevraagd om voor de webinar een lezing voor te bereiden en te verzorgen over een oncologische ziekte. De afspraken voor het eerste symposium zien op het voorbereiden en verzorgen van een lezing in een ander EU-land. De hoogleraar is daarbij vergoed voor zijn voorbereidingstijd, tijd voor het spreken tijdens en bijwonen van het symposium en voor zijn reistijd. De afspraken voor het tweede symposium hebben betrekking op het voorbereiden en geven van een lezing tijdens een virtueel symposium. De lezing van de hoogleraar gaat over de ervaringen met de behandeling van een bepaalde oncologische ziekte.

De inhoud en de duur van de dienst zijn van tevoren gespecificeerd in de overeenkomst. Wat betreft de onkosten stelt de overeenkomst dat in geval van een virtuele bijeenkomst, geen reis-, verblijf- en gastvrijheidskosten worden vergoed, tenzij goedgekeurd door het bedrijf. De overgeleverde facturen vermelden geen onkosten in geval van het virtuele symposium en de webinar. Voor het symposium in een ander EU-land zijn een vliegticket en verblijf geregeld. De overeenkomsten bepalen dat het bedrijf in lijn met de EFPIA-regels de relatie zal openbaren. In het geval van deze samenwerkingen heeft de openbaarmaking inderdaad plaatsgevonden in Nederland.

>> lees verder

Beoordeling CGR: De drie diensten zijn vooraf vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst. Naar aanleiding van vervolgvragen door de CGR wordt duidelijk dat de inhoud van de drie verleende diensten een wetenschappelijk karakter hebben en van belang voor de uitoefening van de geneeskunst. De vergoeding per uur valt binnen de redelijke tarieven zoals die zijn vastgesteld door de CGR. De overeenkomst specificeert de bijdrage die de hoogleraar zal leveren en rekent daarvoor een vooraf bepaalde voorbereidingstijd. De overeenkomsten stellen dat de dienstverlener onafhankelijk optreedt van het bedrijf en dat de dienstverlener duidelijk maakt dat deze een financiële relatie is aangegaan met het bedrijf wanneer de dienstverlener spreekt over producten van het bedrijf.

Voor de webinar is 6 uur voorbereidingstijd gerekend en 1 uur voor de presentatie tijdens de webinar zelf. Op basis van de toegezonden inhoudelijke stukken lijkt dit niet onredelijk. De samenwerking die is aangegaan rondom de webinar is in lijn met de gedragsregels.

Voor het eerste symposium wordt 7:00 uur voorbereidingstijd gerekend en 5:45 uur actieve deelname aan het symposium (lezing en actieve participatie tijdens resterende deel). De CGR acht de vergoeding daarmee in verhouding tot de geleverde dienst. Wel vraagt de CGR zich af waarom er geen separate melding heeft plaatsgevonden van onkosten in relatie tot de geleverde dienst.

Voor het tweede symposium is de hoogleraar vergoed voor 6 uur voorbereidingstijd en 8 uur aanwezigheid tijdens het symposium zelf. Het symposium duurde 8 uur, waarbij de hoogleraar een bijdrage heeft geleverd van maximaal 40 minuten en heeft opgetreden als voorzitter van een satellietbijeenkomst. De CGR acht de vergoeding daarmee in verhouding tot de geleverde dienst.

Verbeterpunten vanuit de CGR: De CGR merkt op dat uit de overeenkomsten blijkt dat het gaat om drie apart verleende diensten waarvoor de hoogleraar apart is vergoed. In het vervolg dienen dergelijke diensten apart te worden aan het Transparantieregister Zorg. Verder is de melding aan het Transparantieregister van vergoede onkosten in relatie tot de geleverde diensten niet separaat gemeld.

Dienstverlening door zorginstelling

Ook zorginstellingen kunnen diensten verlenen die niet één-op-één kunnen worden toegerekend aan beroepsbeoefenaren die aan de zorginstelling zijn verbonden of daar werkzaam zijn. De dienstverlening kan bestaan uit diensten van beroepsbeoefenaren of niet-beroepsbeoefenaren die bij de zorginstelling werkzaam zijn, of uit andere soorten diensten, zoals het verstrekken van gezondheidszorginformatie (data die niet zijn te herleiden naar individuele patiënten). De Gedragscode stelt verder dezelfde eisen aan dienstverleningsovereenkomsten die met de zorginstelling worden afgesloten als die met een individuele beroepsbeoefenaar zijn overeengekomen en deze dienen ook te worden gerapporteerd aan het Transparantieregister Zorg.

3. Een geneesmiddelenbedrijf maakt gebruik van de diensten van een hoogleraar en de faciliteiten van een zorginstelling

In het Transparantieregister Zorg is een financiële relatie gemeld uit 2020 tussen een Nederlandse zorginstelling en een bedrijf dat is gevestigd buiten de EU. Het gaat om een dienst die is verleend door meerdere beroepsbeoefenaren namens een zorginstelling in 2019. De factuur is betaald in 2020. De dienst is dan ook gemeld in 2020 op naam van de zorginstelling. De waarde van de dienst ligt tussen de € 20.000 en € 30.000. De dienst bestond uit het geven van presentaties gedurende twee dagen, de voorbereiding van de presentaties en het gebruik van de faciliteiten van de zorginstelling gedurende twee dagen. In totaal hebben acht zorgprofessionals bijgedragen door middel van presentaties. Zij hebben daar in totaal ruim 30 uur aan besteed. De gerekende voorbereidingstijd is ruim 50 uur. Het tarief gerekend voor hoogleraren is € 200 per uur, voor medisch specialisten is dat €140 per uur. Eén van de sprekers is een PhD student, voor wie ook het uurtarief van €140 is gehanteerd. Daarnaast is ongeveer een derde van de vergoeding besteed aan de faciliteit van de zorginstelling ter ondersteuning van het evenement. De kosten zijn gespecificeerd op de overeenkomst.

Eventuele onkosten worden na goedkeuring door het bedrijf vergoed. Daaronder vallen gastvrijheid en reis- en verblijfkosten. De overeenkomst bepaalt dat het bedrijf verantwoordelijk is voor de openbaarmaking van de relatie.

>> lees verder

Als de zorginstelling of de verantwoordelijke zorgprofessional een product van het bedrijf noemt, zijn zij verplicht te melden dat tussen hen en het bedrijf een financiële relatie bestaat.

Beoordeling CGR: Op basis van de overgelegde stukken is de inhoud van de dienst wetenschappelijk en van belang voor de uitoefening van de geneeskunst. De inhoud, de te besteden uren en de onkosten die worden vergoed zijn vooraf duidelijk vastgelegd in de overeenkomst. De vergoeding hiervoor is in lijn met wat redelijk wordt geacht onder de CGR-gedragscode. Ook de transparantieplichting is voldoende duidelijk vastgelegd.

De CGR heeft daarnaast enkele punten van aandacht. Voor een PhD student is het gerekende tarief van € 140 per uur te hoog. Daarnaast geeft het bedrijf aan dat een klein gedeelte van de geleverde onkosten (in natura) niet is vermeld in het Transparantieregister Zorg. Op naam van de hoogleraar is een aantal andere financiële relaties gemeld met hetzelfde bedrijf die het bedrag van € 500 overschrijden. Deze onkosten dienden dus wel gemeld te worden.

Aanbeveling CGR: Het bedrijf is gevraagd om het gehanteerde uurtarief van € 140 nader te onderbouwen. Zonder nadere onderbouwing is de CGR van mening dat het gehanteerde bedrag te hoog is voor de diensten die een PhD-student kan leveren.

Daarnaast heeft het bedrijf verzaakt om alle vergoede en/of gemaakte onkosten in relatie tot een betrokken hoogleraar te vermelden aan het Transparantieregister Zorg. De CGR heeft het bedrijf opgedragen om de gemaakte onkosten alsnog te melden en gevraagd hoe het bedrijf gaat zorgen dat dergelijke hiaten in de toekomst voorkomen worden.

Sponsoring van zorginstellingen en samenwerkingsverbanden van beroepsbeoefenaren

Geneesmiddelenbedrijven dragen bij aan zorgprojecten van zorginstellingen (zoals ziekenhuizen) en samenwerkingsverbanden van beroepsbeoefenaren. Volgens de Gedragscode is sponsoring van zorgprojecten toegestaan, mits deze:

- betrekking heeft op innovatieve en/of kwaliteitsverbeterende activiteiten;
- de directe of indirecte verbetering van zorg aan patiënten of de bevordering van de medische wetenschap tot doel;
- wordt verstrekt aan zorginstellingen of samenwerkingsverbanden van beroepsbeoefenaren;
- op geen enkele wijze verplicht tot het voorschrijven, ter hand stellen of gebruik van geneesmiddelen van het geneesmiddelenbedrijf;
- qua aard en inhoud niet verder gaat dan nodig is om het beoogde doel te realiseren en er geen reguliere (zorg)kosten worden vergoed;
- op integere, eerlijke en transparante wijze plaatsvindt, waarbij de aard, het doel en de omvang vooraf schriftelijk in een overeenkomst zijn vastgelegd;
- geen prestatieplicht voor de ontvanger omvat, met uitzondering van naamsvermelding van de vergunninghouder;
- niet leidt tot aantasting van de onafhankelijkheid, betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van de betrokken partijen en van de sector.

Hieronder zijn de geselecteerde sponsorrelaties met zorginstellingen en samenwerkingsverbanden van beroepsbeoefenaren beschreven en beoordeeld.

4. Sponsoring van een groep beroepsbeoefenaren voor de uitvoering van een vergelijkingsstudie

In het Transparantieregister Zorg is een financiële relatie gemeld uit 2020 onder het kenmerk 'Sponsoring project'. Het gaat om de sponsoring van een project door een samenwerkingsverband van zorgprofessionals ter waarde van een bedrag tussen € 40.000 en € 50.000. Het gemelde bedrag is voldaan aan het samenwerkingsverband. Dit bedrag vormt de eerste investering van een drietal investeringen in het project.

>> lees verder

Het doel van het project is om de zorg voor een specifieke groep patiënten te verbeteren. Het samenwerkingsverband gaat data verzamelen uit twee Nederlandse registers en de uitkomsten van bepaalde behandelingen voor dezelfde ziekte met elkaar vergelijken. Uit de overgeleverde stukken blijkt dat het samenwerkingsverband het bedrijf heeft verzocht om sponsoring. Het bedrijf is daarmee akkoord gegaan.

Het volledige bedrag wordt besteed aan het uurloon van de betrokken personen van het project. De groep bestaat uit twee niet-beroepsbeoefenaren, een hoogleraar en een PhD student. Het uurtarief voor de hoogleraar is € 200 en voor de PhD student is het € 100. Tegenover de vergoeding staat dat het bedrijf bij naam wordt genoemd in de communicatie over het project en dat het bedrijf op de hoogte wordt gehouden over de vorderingen van het project. Het bedrijf heeft echter geen invloed op de inhoud en de uitvoering van het project. In de overeenkomst is vastgelegd dat de partijen zich houden aan de CGR Gedragscode en dat het bedrijf zorgdraagt voor de publicatie van de relatie in het Transparantieregister Zorg.

Beoordeling CGR: De vergoedingen zijn in lijn met de CGR Gedragscode en gaan niet verder dan nodig voor het project. Er worden geen reguliere zorgkosten vergoed. Het project en de te vergoeden bedragen zijn vooraf vastgelegd op duidelijke wijze. Naast de naamsvermelding en het informeren over de voortgang van het project, is het samenwerkingsverband niet gebonden aan een prestatieplicht. De onafhankelijkheid van het project wordt gewaarborgd doordat het bedrijf geen invloed heeft op de uitoefening van het project. De samenwerking is daarmee in overeenstemming met de CGR-gedragscode

5. Geneesmiddelenbedrijf sponsort academisch ziekenhuis voor onderzoek naar behandeling auto-immuunziekte

In het Transparantieregister Zorg is melding gemaakt over een financiële relatie uit 2020 tussen een bedrijf uit een ander EU-land en een academisch ziekenhuis. Het Nederlandse filiaal van het bedrijf heeft de relatie gemeld. Het betreft de sponsoring van een project voor een bedrag tussen € 150.000 en € 200.000. De betaling die is gemeld over 2020 is de vierde en laatste betaling in een reeks betalingen in het kader van dit project. Het project ziet op onderzoek naar de behandeling van een auto-immuunziekte.

De kosten van het onderzoek zijn van tevoren gespecificeerd in de overeenkomst. De kosten bestaan uit het salaris van de verantwoordelijke beroepsbeoefenaar, overheadkosten, de inkoop van materialen en onderzoek bij patiënten en dieren. Het bedrijf geeft aan dat de overheadkosten 15% van het totale budget vormen en daarmee in het kader van de uitreiking van de wetenschappelijke prijs als redelijk zijn beoordeeld.

Beoordeling CGR: Het bedrijf heeft de uitkomsten van het project gedeeld met de CGR. Daaruit blijkt dat het onderzoek bijdraagt aan de innovatie en kwaliteitsverbetering van de geneeskunst waardoor de medische wetenschap wordt bevorderd. In de overeenkomst is van tevoren afgesproken hoe het gesponsorde bedrag wordt gealloceerd. Verder bepaalt de overeenkomst dat het bedrijf geen invloed heeft op de inhoud en de uitvoering van het onderzoek. Daarmee is de onafhankelijkheid van het onderzoek gegarandeerd. In het algemeen wordt verwezen naar regelgeving en gedragsregels in betreffende land op basis waarvan het bedrijf zo nodig de samenwerking openbaart. Het ziekenhuis moet kenbaar maken dat het financieel wordt ondersteund door het bedrijf in het kader van het onderzoek. De naam van het bedrijf wordt genoemd op posters, samenvattingen en andere publicaties omtrent het onderzoek. Geld dat niet wordt gebruikt wordt teruggestort aan het bedrijf. Bovendien is vastgelegd dat de uitkomsten van het onderzoek openbaar worden gepubliceerd, onafhankelijk van het feit of de uitkomsten gunstig zijn voor het bedrijf. De partijen zijn overeengekomen dat de sponsoring geen invloed mag hebben op het voorschrijven of inkopen van producten van het sponsorende bedrijf door de gesponsorde. De sponsoring betreft een wetenschappelijk onderzoek en vormt daarmee geen vervanging van de reguliere zorgkosten.

Op basis van het voorgaande oordeelt de CGR dat deze financiële relatie in overeenstemming is met de Gedragscode.

>> lees verder

6. Geneesmiddelenbedrijf sponsort academisch ziekenhuis voor het onderhoud van een register

In 2020 heeft een geneesmiddelenbedrijf een project van een academisch ziekenhuis gesponsord voor een bedrag tussen € 200.000 en € 250.000. Het project betreft een register dat wordt onderhouden door het academisch ziekenhuis en waarin data worden verzameld rondom de behandeling van een bepaalde bloedafwijking. Het doel van het register is om inzicht te krijgen in de behandelingen en de uitkomsten daarvan zoals gerapporteerd door de patiënt. Het vormt daarmee een observationele studie.

Het ziekenhuis stelt de data tegen betaling beschikbaar voor relevante stakeholders. Door het register te sponsoren, verkrijgt het bedrijf toegang tot de geaggregeerde data uit het register en een beperkt aantal uren ondersteuning bij de interpretatie daarvan. Voor verdere ondersteuning kan het bedrijf aanvullende diensten van het ziekenhuis afnemen tegen aanvullende betaling.

Beoordeling CGR: De CGR is van oordeel dat de gemelde financiële relatie in lijn is met de Gedragscode. Het project heeft tot doel om de kwaliteit van zorg voor de behandeling van een zeldzame afwijking in het bloed te observeren en mogelijkheden tot verbetering te identificeren. De aard, het doel en de omvang van de sponsoring van het register zijn van tevoren vastgelegd in de overeenkomst. De sponsoring is geen vervanging van reguliere zorgkosten.

Daarnaast stelt de overeenkomst dat de sponsoring geen invloed mag hebben op de autonomie en onafhankelijkheid van het ziekenhuis en betrokken beroepsbeoefenaren. In de praktijk wordt dit gewaarborgd doordat verschillende bedrijven het register sponsoren. Het ziekenhuis is daarmee niet afhankelijk van één bedrijf bij de uitoefening van het register. Verder heeft het sponsorende bedrijf geen invloed op de inhoud en uitoefening van het register. Bedrijven kunnen geen lid zijn van de stuurgroep en hebben geen stemrechten rondom het bestuur van het register. De overeenkomst tussen het bedrijf en het ziekenhuis stelt expliciet dat beroepsbeoefenaren werkzaam bij het ziekenhuis niet gebonden zijn aan het voorschrijven van producten van het bedrijf en autonoom blijven wat betreft hun voorschrijfgedrag.

Het ziekenhuis dient op basis van de gemaakte afspraken transparant te zijn over de sponsoring als wordt gesproken over het register, bijvoorbeeld door het bedrijf te noemen op posters en bij presentaties. De partijen hebben afgesproken dat het ziekenhuis de data aanlevert 'as is'. Het ziekenhuis doet daarom geen beloftes over de mate waarin de data geschikt of verhandelbaar is voor het bedrijf. In de overeenkomst verbinden beide partijen zich aan de CGR Gedragscode en de plicht om de relatie te melden aan het Transparantieregister Zorg. Het bedrijf is verantwoordelijk voor het melden van de relatie.

Sponsoring van patiëntenorganisaties

Het ondersteunen van patiëntenorganisaties is nader geregeld in artikel 6.6.2 van de Gedragscode. Ondersteuning is toegestaan onder de voorwaarden dat de onafhankelijkheid van de patiëntenorganisatie wordt gewaarborgd. Verder gelden dezelfde criteria als voor de sponsoring van zorginstellingen.

7. Geneesmiddelenbedrijf sponsort tool die patiënt ondersteunt bij keuze behandeling

In 2020 heeft een geneesmiddelenbedrijf een patiëntenorganisatie gesponsord voor een project ter ontwikkeling van een tool voor een bedrag tussen € 5.000 en € 10.000. Met de tool kunnen patiënten met een bepaalde ziekte wegwijs worden in de mogelijke behandelingen en de voors en tegens van de verschillende opties. De sponsoring vindt plaats op aanvraag van de patiëntenorganisatie. Het bedrijf heeft daarmee ingestemd.

Beoordeling CGR: Het gesponsorde project heeft tot doel om de patiënt te ondersteunen bij het maken van een goede keuze voor een behandeling en bevordert daarmee de zorg aan patiënten. De specificaties zijn vooraf vastgelegd in een overeenkomst en een begroting.

Voor sponsoring aan patiëntenorganisaties is het belangrijk dat de relatie de onafhankelijkheid van de organisatie niet aantast. In dit geval heeft de patiëntenorganisatie voor dit project meerdere sponsoren. Dit maakt dat de

>> lees verder

organisatie niet afhankelijk is van één sponsor wat de onafhankelijkheid van de organisatie bevordert. Er zijn geen voorwaarden aan de betaling verbonden, anders dan een naamsvermelding van het sponsorende bedrijf. Op de aankondiging van de tool worden de sponsors bij naam genoemd zodat het voor geïnteresseerden duidelijk is dat de tool mede mogelijk is gemaakt door de bedrijven. De tool roept patiënten niet op om een bepaalde behandeling aan te vragen bij arts. De overeenkomst bindt de partijen aan de regels van de CGR en verplicht het sponsorende bedrijf om de relatie openbaar te maken in het Transparantieregister Zorg.

De samenwerking tussen het bedrijf en de patiëntenorganisatie wordt in overeenstemming met de CGR Gedragscode geacht.

Aanbeveling CGR: Aanvullend adviseert de CGR om in de overeenkomst een bepaling op te nemen waarin wordt vastgesteld dat de patiëntenorganisatie het gesponsorde bedrag dat niet wordt gebruikt, terugbetaalt aan het bedrijf.

8. Geneesmiddelenbedrijf sponsort ledenbijeenkomst patiëntenorganisatie

Een geneesmiddelenbedrijf heeft in 2020 melding gemaakt van de sponsoring van een project van een patiëntenorganisatie voor een bedrag tussen € 5.000 en € 10.000. Een onderdeel van deze sponsoring bestaat uit de sponsoring van een Algemene Leden Vergadering (ALV). De patiëntenorganisatie heeft het bedrijf gevraagd om de ALV te sponsoren. De organisatie heeft aangegeven niet genoeg geld te hebben om de ALV te kunnen organiseren, ondanks financiële relaties met andere bedrijven.

De organisatie heeft toegezegd het bedrijf bij naam te noemen tijdens de ALV en in het financieel jaarverslag zodat naar leden toe transparant is dat er sprake is van een financiële relatie.

Alhoewel de kosten voor de ALV hoger uitvielen dan begroot, vielen twee andere projecten gesponsord door het bedrijf goedkoper uit. De begrotingen zijn met elkaar verrekend waardoor de patiëntenorganisatie een overschot had. Dit bedrag is door de organisatie terugbetaald aan het bedrijf.

Beoordeling CGR: Ook bij samenkomsten is het van groot belang dat de onafhankelijkheid van de patiëntenorganisatie gewaarborgd blijft. De overeenkomst stelt duidelijk dat de sponsoring niet mag leiden tot het aanbevelen of de aankoop van bepaalde geneesmiddelen. Daarnaast wordt de sponsoring openbaar gemaakt. Op deze manier is voor leden van de patiëntenorganisatie inzichtelijk wat de relatie is tussen het bedrijf en de organisatie, mochten producten van het bedrijf ter sprake komen.

Het gaat hier om de sponsoring van een ALV. Zoals de organisatie zelf stelt is het organiseren van deze samenkomst op basis van haar eigen statuten verplicht. Echter heeft de patiëntenorganisatie aangegeven niet genoeg financiële middelen te hebben om deze verplichte dag daadwerkelijk te organiseren. Uit de stukken blijkt niet dat andere partijen als mede sponsoren zijn opgetreden. Ook de onderbouwing van de kosten leidt tot de conclusie dat het bedrijf de enige sponsor was in dit geval. Hierdoor ontstaat een afhankelijke positie van de patiëntenorganisatie. Het bedrijf draagt zorg voor de uitvoering van een kerntaak van de organisatie. Vertegenwoordigers van de patiëntenorganisatie kunnen zich ondanks hetgeen is overeengekomen verplicht voelen om een tegenprestatie te leveren, bijvoorbeeld door het bedrijf in een positief daglicht te stellen. Zo stelt de sponsoraanvraag dat in het uitsluitend voor leden beschikbare financiële jaarverslag 'uitgebreid vermelding van de bijdragen en besteding van ontvangen sponsorbijdragen' wordt gemaakt. Het bedrijf heeft verklaard dat het sponsoren van de ALV deel uit maakte van een groter sponsorprogramma waarin meer sponsors deelnamen.

Aanbeveling CGR: In het vervolg is de aanbeveling van de CGR om bij sponsoring van kerntaken van de patiëntenorganisatie zeker te stellen dat meerdere partijen sponsoren.

Sponsoring van samenkomsten

Voor de sponsoring van nascholingsbijeenkomsten geldt dat deze zich niet mag uitstrekken tot andere kosten dan algemene organisatiekosten en gastvrijheidskosten, waarbij de vergoeding van gastvrijheid (reis-, verblijf- en/of deelnamekosten) zich beperkt tot hetgeen strikt noodzakelijk is voor deelname aan de samenkomst. De afspraken

>> lees verder

dienen vooraf schriftelijk te worden vastgelegd. De overeenkomst moet in ieder geval een precieze omschrijving bevatten van de gesponsorde bijeenkomst (inclusief financiële onderbouwing) en van de rechten en verplichtingen van alle betrokken partijen.

9. Geneesmiddelenbedrijf sponsort wetenschappelijke bijeenkomst samenwerkingsverband beroepsbeoefenaren

In het Transparantieregister Zorg is een financiële relatie uit 2019 gemeld op naam van een samenwerkingsverband van beroepsbeoefenaren onder het kenmerk 'sponsoring samenkomst' voor een bedrag tussen € 1.000 en € 1.500. Omdat de betaling plaatsvond in 2020, is de relatie gemeld voor het jaar 2020.

Uit de overgeleverde stukken blijkt dat het samenwerkingsverband het bedrijf heeft verzocht om sponsoring. Het bedrijf is daarmee akkoord gegaan. De samenkomst is daarnaast door twee andere geneesmiddelenbedrijven gesponsord voor hetzelfde bedrag. De overeenkomst noemt dat partijen de Gedragscode CGR onderschrijven en dat het bedrijf verantwoordelijk is voor de openbaring van de relatie in het Transparantieregister Zorg.

Beoordeling CGR: De afspraken zijn vooraf vastgelegd in een overeenkomst. Middels de eindafrekening die het bedrijf heeft opgevraagd van de gesponsorde, is te zien dat de kosten zijn ingezet voor zaalhuur, audiovisuele middelen, uitnodigingen en een buffet. Het gebruik van het geld is daarmee in overeenstemming met de CGR Gedragscode. De gemaakte kosten zijn niet onredelijk in verhouding tot de inhoud en uitvoering van de samenkomst. De overeenkomst stelt dat de financiële bijdrage geen afbreuk kan doen aan de onafhankelijkheid van de aanwezige beroepsbeoefenaren. Het feit dat twee andere bedrijven ook hebben gesponsord, betekent dat er geen speciale, exclusieve band ontstaat tussen één van de bedrijven en de aanwezige beroepsbeoefenaren. De overeenkomst stelt expliciet dat het bedrijf geen zeggenschap verkrijgt over de inhoud van de samenkomst. Het sponsorende bedrijf verkrijgt in ruil voor de sponsoring drie toegangskaarten voor de bijeenkomst, een naamsvermelding op de uitnodiging van de samenkomst, en een kopie van de presentielijst. Op basis van het hierboven beschrevene komt de CGR tot de conclusie dat de sponsoring in overeenstemming met de CGR Gedragscode heeft plaatsvonden.

10. Geneesmiddelenbedrijf sponsort (virtuele) bijeenkomst van Europese organisatie

Een geneesmiddelenbedrijf van buiten de EU heeft een bedrag gemeld tussen de € 200.000 en € 250.000 onder de noemer 'Sponsoring samenkomst'. Het Nederlandse filiaal van het bedrijf heeft de relatie gemeld. Het gaat om de sponsoring van een Europees congres in ruil waarvoor het bedrijf een standruimte en een business lounge tot haar beschikking zou krijgen. Vanwege de Covid-19 pandemie is het congres aangepast van een fysiek naar een virtueel congres. Ter vervanging heeft het bedrijf een virtuele stand en een 'featured content block' tot haar beschikking gekregen.

Uit de onderliggende stukken blijkt dat er meer sponsorbedragen door het bedrijf aan de Europese organisatie zijn betaald, zij het door verschillende betalende entiteiten van het bedrijf. Deze zijn apart vermeld in het Transparantieregister Zorg. De afspraken zijn vastgelegd op basis van het inschrijfformulier van de Europese organisatie. Een uitgewerkt sponsorcontract kon niet worden overgelegd. Uit de documentatie lijkt dat een hoger bedrag is betaald dan aan het Transparantieregister Zorg is gemeld.

Beoordeling CGR: Het bedrijf heeft een contract afgesloten voor sponsoring, waarbij een stand en een business lounge werden geleverd. Uiteindelijk is het congres aangepast naar een virtueel congres. Daarop is de overeenkomst niet aangepast, terwijl de sponsorbijdrage gelijk is gebleven. Het is de verantwoordelijkheid van het bedrijf zich te vergewissen dat de sponsorbijdrage in overeenstemming met de Gedragscode wordt aangewend. Het geconstateerde verschil in de bedragen van documentatie en rapportage blijkt een onderdeel te betreffen die door de aanpassing naar de virtuele omgeving, is aangepast en waarvan de eindafrekening nog niet heeft plaatsgevonden.

>> lees verder

Aanbeveling CGR: De sponsorbijdragen die zijn betaald voor het congres komen hoog over nadat deze is aangepast naar een virtuele variant. Van een aanpassing van begroting of eindafrekening is niet gebleken. De CGR heeft begrip voor de uitzonderlijke omstandigheden van de Covid-19 pandemie en heeft in haar berichtgeving begin 2020 ook aangegeven dat deze omstandigheden kunnen rechtvaardigen dat kosten in verband met het annuleren of aanpassen van congressen, worden vergoed. Van het bedrijf wordt wel verwacht dat dit nader kan worden onderbouwd.

Conclusie

De CGR concludeert dat 4 van de 10 onderzochte relaties leiden tot aanvullende vragen om na te gaan of de relaties in overeenstemming zijn met de Gedragscode. Aandachtspunt is dat wanneer de overeenkomst is afgesloten door een filiaal uit het buitenland, de Nederlandse regels niet volledig worden nageleefd. In drie gevallen lijkt het erop dat het bedrijf heeft nagelaten om alle onkosten te melden bij het Transparantieregister Zorg.

De betrokken bedrijven zijn individueel van de bevindingen op de hoogte gesteld en hebben toegezegd de verbeterpunten die door de CGR zijn geadviseerd, over te nemen in de bedrijfsvoering.